

4- HİTABET

Dönemin bir başka nesir türü hitabettir. Arap şairleri aynı zamanda iyi birer hatipler. Bir kişi hem şair, hem de hatip olabilmekteydi, ancak hangi alanda daha yetenekliyse, o niteliğiyle anılırdı. Böyle kişilere yalnızca ‘‘hatip’’, ya da yalnızca ‘‘şair’’ denirdi. Hatipleri çok olan kabileler, çoğunlukla şairleri de çok olan kabilelerdi. Araplar için hitabet, oldukça önemliydi. Soylarının savunulması için kendileri şairlere nasıl muhtaçlarsa, kabileler arasında heyetler göndermek için de hatiplere muhtaçtılar. Bu yüzden çocuklarını küçük yaşta nutuk atmaya alıştırıyorlardı. Bununla birlikte Câhilîye döneminde şairler, hatiplere tercih ediliyordu. Ancak daha sonra İslamiyetin gelişiyse, ikna etmeye ve taraftar toplamaya daha çok yaradıkları için hatipler şairlere tercih edilmeye başlandı. Bu geleneği, Câhilîye döneminin ünlü hatibi Kuss b. Sâ’ide’nin başlattığı söylenmektedir. Kuss b. Sâ’ide’nin yanı sıra Sehbân Vâ’il, Eksem b. Sayfî, Zuheyr b. Cenâb da Câhilîye döneminin ünlü hatipleri arasındadır.

Kuss b. Sâ’ide el-İyâdî (ö. Yaklaşık 600)

Câhilîye çağı hatiplerinin en ünlüsüdür. Hem bilge bir kişi hem de bir şairdi. Yüksek bir yere çıkarak hutbe söylemeyi ilk defa o başlatmış ve daha sonra adet haline getirmiştir. Hitabete kazandırdığı en önemli özelliklerinden biri de, hutbede söze ‘‘emmâ ba’d’’ diyerek başlamasıdır. Vahdaniyete inanırdı. Konuşması son derece etkileyici ve öz idi. Çok yaşlı olduğu bir sırada, Ukaz Panayırında bir deve üstüdeyken bütün Arap ileri gelenlerinin de hazır bulunduğu bir topluluğa bir hutbe okumuş ve son derece önemli nitelikte olan bu hutbenin bir özeti günümüze kadar gelmiştir.